

BEYZA ÜSTÜN
Doğayı, Emeği, Yaşamı Korumak

E. BEYZA ÜSTÜN 1980 yılında Anadolu Üniversitesi İnşaat Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümünden mezun oldu. 1985 yılında Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Mühendisliği bölümünden master derecesini aldı. 1995 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği programında doktorasını tamamladı. 1982 yılında araştırmacı olarak göreve başladığı YTÜ'de öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2000-2009 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü'nde ders görevlendirmeli olarak görev aldı. Araştırmalarını su havzalarının kirlilikten etkilenmesi, kirliliğin sucul sistemde ve canlılarda yarattığı etkiler, su havzalarının korunması, su havzalarında yaşayanların çevresel farkındalıkları, endüstriyel atık ve kontrolü konularında ağırlıklı olarak yürütmektedir. 2008 yılından beri de suyun ve su havzalarının ticarileştirilmesine karşı Anadolu'da yürütülen mücadelelerin, akademik özgürlük mücadelelerinin içinde yer almaktadır. Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu, Onurumuzu Savunuyoruz Hareketi, Akademi Susmayacak, Üniversite Dayanışma Platformu, Sosyal Araştırmalar Vakfı, Öğretim Üyeleri Derneği, Eğitim-Sen, HDK Ekoloji Meclisi ve Halkların Demokratik Partisi üyesidir. TBMM 25. Dönem İstanbul milletvekili olarak görev yaptı.

İletişim Yayınları 3005 • Bugünün Kitapları 255

ISBN-13: 978-975-05-3072-2

© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2021, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Tuba Acı

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Uğur Biryol

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadag, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BEYZA ÜSTÜN

Doğayı, Emegi, Yaşamı Korumak

Ekoloji Politik Yazılar

Özgürlüğü, sevgiyi öğrendiğim,
her zaman yanımda olan, aileme...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	9
SUNUŞ	
Ekoloji Politİğe Giriş.....	13
Önsöz.....	21
GİRİŞ	
Ekoloji Politik Yazılar.....	25

BİRİNCİ KISIM

DOĞAYI KORUMAK: EKOLOJİ POLİTİK

1 “Yerel Yaşam Mücadelelerini ‘Büyük İnsanlık’ Mücadelesiyle Birleştirmeliyiz”	51
2 “Dünyada Türkiye Kadar Doğal Kaynakları Risk Altında Başka Bir Ülke Yok”	65
3 Çevreci misin Vay Vay.....	95
4 Ekoloji Siyasetinde Taraflar: “İklim Krizi” Örneği	99
5 Kapitalizm ve Faşizm Kıskaçında Yaşam.....	103
6 Sermaye ve Pandeminin Hız Ortaklığı, Döngüsü.....	107

İKİNCİ KISIM
SUYU KORUMAK

7	Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu Alternatif Su Forumu Açılış Konuşması	113
8	Kaptalizmin Kıskaçında Doğa	127
9	Yayladere Sülbüs Suyu	149
10	Artvin Yusufeli - Rize İkizdere’de Suyun İsyanı	153
11	Çanakçı Deresi Yardım İstiyor	157
12	Kriz Sürerken	161
13	Su Yaşamdır Satılamaz	165

ÜÇÜNCÜ KISIM
YAŞAMI KORUMAK İÇİN SİYASET

14	Bilgiye Erişme Hakkı	171
15	“Bu Ülke Nükleer Atıkların Depolanacağı Bir Yer Haline Gelecek”	185
16	İklim Krizi ve Tarafları	189
17	Sözlerle Gerçeğin Ayrışması, Siyasetin Maskesi: Yakma ve Yenilenebilirlik	193
18	Çırpınışlar - Saldırıları	197
19	İnsan Merkezli Aklın Pandemi ile Boğuşması	201
20	İsimlerin Ardına Gizlenen Savaş Ortaklığı	205
21	Karaburun’dan Hewsel Bahçeleri’ne Sahip Çıkmak	209
22	Kayımlarınızla Gidin	213
23	Yok Ederek, El Koyarak Var Olmak Karşı	217
24	Ekoloji ve Salgın	221

TEŞEKKÜR

Buluştığımız bu kitap yoğun bir emeğin ürünü. Yılların deneyimi ve mücadelesi ile bütünleşen bu emeği, kelimelerle görünür kılabilmek mümkün değil.

Bu yapıtın oluşumunda etkin olanlara, emeği geçenlere, kapitalizmin yaşama, yaşam alanlarına müdahalesini tüm boyutları ile görünür kılanlara, karşı duruşun pratiklerini, politik hafızasını açığa çıkaranlara teşekkür etmenin, ortaya konan emek karşısında yeterli bir ifade olamayacağını düşünüyorum.

*

Bu kitaba emeği geçenlerle buluşmanın, dayanışmanın, birlikte eylemenin benim için şans olduğunu belirtmek isterim. Bu emeği besleyen en önemli olguya, mücadeleyi ve mücadele edenleri anarak yazıma başlamak isterim:

– Yaşamı, yaşam alanlarını sermaye birikimine sokarak yok eden sisteme karşı mücadele edenlere, dereleri, bağları, bahçeleri, dağı, taşı, ormanı, denizi, gölü ödünsüz koruyanlara,

– Yaşamın diyalektiğini esas alarak, ekoloji mücadelesinin politik bir mücadele olduğunu, mücadelenin aynı zamanda sınıf mücadelesi olduğunu öğretenlere, Bergama köylülerinden bugüne ekoloji-politik mücadeleyi büyütenlere,

– Sermayeye karşı yaşamın belleğini, yaşamı; suları, dere-leri, ormanları, dağları, yaylaları, börtü böceği, kurdu kuşu, denizleri, gölleri, kentleri koruyanlara,

– Kapitalist sistemin kendi krizlerine çözüm olarak yaygınlaştırdığı, mega lüks kent yapımı ile güvencesiz çalışma koşullarını arttırarak, doğal alanlara el koyarak, ekolojinin sömürsünü, yıkımını derinleştirdiği uygulamalarda; yıkımı tüm boyutları ile görünür kılan, mistik tülü kaldıran İstanbul 3. Havalimanı inşaat işçilerine,

– Madene karşı Murgul halkına ve ekoloji mücadelesi yürütenlere, işletmede işi durdurarak katılan maden işçilerine,

– Patriyarkal kapitalizme karşı; yaşamı, yaşam alanlarını ödünsüz olarak koruyan kadınlara, mücadeleden vazgeçmeyen halklara çok şey borçluyuz.

*

Ekoloji-politik yazıların oluşturulmasından, kitabın tasarımına kadar harcanan emek ve dayanışmayı da bu yazıya sığdırabileceğimi düşünmüyorum.

Ekoloji politik tartışmaları, mücadeleleri kalıcılaştıran, tasarımından analize kadar emek veren, dayanışmayı güçlendiren özverili destekleri için Tanıl Bora'ya, Yusuf Gürsüca'ya, Mehmet Horuş'a, birikimlerini ve dostluklarını esirgemeyen; Şebnem Oğuz'a, Yasemin Özgün'e, Erkin Başer'e, Adnan Çomakoğlu'na ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum.

*

Ekoloji emek mücadelelerini politik perspektife evirmiş, doğadan / yaşamdan yana tutum alan, taraf olan;

- Emek, ekoloji, meslek örgütlerine, siyasi partilere,
- Sağlık politikasının, ekoloji-politikanın yoldaşlarına,
- Sistemin her saldırısı ile karşı karşıya kalındığında; doğanın yasalarından, yaşamın diyalektiğinden, meşruluktan yana tutum alan hukukçu dostlarımıza,
- Çok şey öğrendiğim öğrencilerime, araştırmaları birlikte yürüttüğümüz öğrencilerime, araştırmacılara teşekkürlerimi,

*

Ve içlerinde olduğum için birlikte büyüme, yaşama şansına sahip olduğum Canlarıma;

Adnan'a (oğluma), Sevinç Beste'ye (yeğenime), Sena'ya, Esra'ya, Cüneyt'e (kardeşlerime), Neşe'ye (anneme),

Öğretileri bugünüme yansıyan, yıldızların yoldaşı Sevinç'e (teyzeme), Melahat'e (anneanneme), Süleyman Gürsoy'a (dedeme), Mehmet Lütfi Üstün'e (babama) en derin sevgilerimi sunuyorum. İyi ki hayatımdalar.

Bu kitapla buluşmamızın başlangıç olduğunu bir kez daha anımsatırken, birlikte yaşamı özgürleştireceğimiz inancılı ve umuduyla ekoloji-politik tartışmalarda, mücadelelerde buluşmak üzere.

Teşekkürlerimle...

BEYZA ÜSTÜN

Ekoloji Politİğe Giriş

Beyza Üstün, 2020 yılının Ekim ayında tutuklandığında, ekoloji mücadelesi içinde yer alan hemen herkes, bunun ekoloji hareketine ve politik sözcülerine gözdağı vermeyi amaçladığı görüşünde birleşti. Gözaltına alındığı Muğla'dan, halen tutuklu bulunduğu Ankara'daki Sincan Cezaevi'ne yola çıkarıldığıının duyulduğu ilk andan itibaren, ülkenin her köşesinden ırmaklar, ağaçlar, ovalar dile geldi. Bu sahiplenmede elbette onun tanınırlığının, saygınlığının, akademisyen ve milletvekilliği yapmış olmasının önemli bir yanı var. Ama yakından tanıyanların teslim edeceği gibi Beyza Üstün, bu topraklardaki ekoloji mücadelesinin, özellikle son on yıldaki yükselen şarkısının her notasında izi olan biriydi. Ekoloji hareketleri, "Beyza Hoca"sına yapılanın kendisine yapılmış olduğunu anlamakta gecikmedi. Munzur'un kıyısından, Toroslar'daki köylere, Fatsa'nın yaylalarına, Bodrum'un koylarına kadar özellikle son on yılda ayağının değmediği tek karış doğa parçası kalmamıştı. Bu yüzden "derelelere vurulan kelepçeler," bileklerine takıldığıında, Karadeniz'in bütün vadileri ellerinin acısını duydu.

Beyza Üstün'ü tanımak, birbirinden çok farklı yerel mücadelenin kendisiyle kurduğu özdeşliği anlamak, ismi etrafında oluşan koruma halesini kavramak için bir parçası olduğu toplumsal dinamiği aracısız ifade eden pratiğine bakmak lazım. Bu kitaptaki yazılar da Beyza Üstün'ün, ekolojik sorunların farklı başlıklarına dair politik görüşlerinin bir derlemesi olduğu kadar, içinden geldiği hareketin kolektif bilincini ifade ediyor. Hareketin içinden konuşması da bir üslup tercihi değil, ekoloji mücadelesini gerçek toplumsal özneleriyle kurma amaçlı siyasi duruşunun sonucu. Kişisel hedef haline getirildiği her uğrakta “biz” diye söze başlaması da gücüne inandığı ve her düzeyde örgütleyicisi olduğu ekoloji mücadelesine karşı duyduğu bu siyasi sorumluluktan kaynaklanıyor. Bu nedenle, ekoloji mücadelesini anlatmadan Beyza Üstün'ü anlatmak mümkün olmuyor. Elbette her mücadelenin içinde simge isimler vardır. Bu şahsiyetlere bakarak bir dönemi ve bir mücadeleyi anlamamız kolaylaşır. Ama Beyza Üstün'ün, politik bir ekoloji hareketinin kurulmasının çok farklı evrelerini kişisel serüveni ile bütünleştirmeyi başarması, onu eşsiz kılıyor.

HES karşıtı mücadele

Pandeminin de etkisiyle bugün ekolojik sorunları çok daha tarihsel ve sistem karşıtı bir içerikte ele almak ve geniş kitleleri iklim eylemlerinde olduğu gibi seferber etmek kolay sayılabilir. Çok değil, sadece on yıl öncesinde bu zor bir işti. Gerçekçe olarak; önceki dönemlerin ekolojik sorunlara bakış açısı, toplumsal duyarlılık ve siyasal mücadele alanında ekoloji gündeminin yeterince yer bulamamış olması gibi çok sayıda Türkiye'ye özgü faktör sayılabilir. Beyza Üstün'ün, tam da bu yeni dönemi karakterize eden bir uğrakta öne çıkmaya başladığını görüyoruz. Bergama ile çevreci halk hareketleriyle top-

lumsal muhalefet tanışmıştı. 12 Eylül sonrasında sol açısından da yerel mücadele bu ve benzeri birkaç örnekle sınırlıydı. Asıl dalga, Karadeniz’de HES karşıtı mücadele ile başladı. Yerel, uzun yıllardan sonra yeniden muhalefet edilen yerler olmaya başladı. Liberallerin merkez-çevre ayrımı üzerinden tekrarladıkları demokrasi tezleri, mekânsal planda, kentte ve kırdada sermayenin saldırılarının en kılcal damarlarına ulaşması programıydı. Karadeniz dışında da onlarca kasabada 12 Eylül’den sonra ilk mitingler ekolojik yıkıma karşı yapıldı. Ekolojik sorunların dar anlamda hukuksal ve teknik boyutun ötesine taşmaya başladığı bir dönemde, Suyun Ticarileşmesine Hayır Platformu, yerel hareketlerle; meslek örgütleri, sendikalar, dernekler, akademisyenler ve siyasi partileri bir araya getirdi. Beyza Üstün, Tonya’dan, İspir’den ayağının tozuyla gelip, Dünya Su Forumu’na karşı İstanbul’da Alternatif Su Forumu açılış konuşmasını yapıyordu. Su havzalarının ekolojik olarak korunması, üniversitedeki temel çalışma alanıydı. Bilimsel tecrübesini toplumsal muhalefetle paylaşıırken, su konusu her zaman diğer sektörlerle göre stratejik halka olarak hep ön planda oldu. Su başlığını; maden, nükleer, kagaz veya güneş santrali gibi tüm diğer sektörlerdeki ekolojik yıkımın ortak keseni olarak gördü. Bir yandan ekoloji mücadelesini halen uzmanların tekelinde tutmaya çalışanlarla ideolojik hesaplaşmalar yaparken, diğer yandan Tortum’da HES protestosunda kırılan ayağını, peçesini açmaktan utandığı için gösteremeyen teyzeyle adliyede kol kola hak mücadelesi veriyordu. Politik duruşu, en tutarlı şekilde bu noktadan hareketle de karşılık buldu. HES konusunda “asıl sorunun suyun şirketlere satılması olduğu,” tespiti, kritik bir ideolojik tutumun alınmasını sağladı. Bu politik tutumun, ekoloji mücadelesine malolmasında Beyza Üstün’ün, bütün HES yapılacak vadilerdeki bitmek tükenmek bilmez enerjisiyle yaptığı toplantıların payı, tartışma götürmez.

Yenilenebilir enerji tartışması, Beyza Üstün'ün politik duruşunun diğer bir aksı oldu. Kitaptaki yazıların tamamında olduğu gibi panel ve söyleşilerinde de bu konuda polemiklerini en sert şekilde sürdürdü. Geline aşamada sadece HES değil, RES, GES ve JES hakkında da “yenilenebilirlik” maskesi düşmüşse, inatla ekoloji mücadelesinin öz bilinci içinde döşenen bu taşların payı var. Söylemeye gerek yok ama bu entelektüel ve politik tutum alışları, hep, birlikte yaparak sağladı. Bir başka ifadeyle; “Beyza Hoca”, şahsından ziyade, ekoloji hareketinin kolektif entelektüel kapasitesini ifade ediyor. Fındıklı ve Taşova HES konusunda, Samandağ ve Karaburun RES konusunda, yenilenebilirlik tartışmasına noktayı koyuyordu. Tıpkı Kızılcaköylü kadınların JES konusunda yaptıkları gibi birlikte eyleyerek. İnsanın politik bilincinin, doğadaki varoluşunun bilinciyle zenginleştiği bu ekolojik praksis anlaşılmadan Beyza Üstün anlatılamaz. Şimdi Pazarcık'ta kurulmak istenen biyoenerji santraline karşı Çöçelli Köylüleri'nin onu arayan gözleri de.

Ekoloji meclisi

Ekoloji hareketlerinin yaygınlaşması ve mücadele başlıklarının çoğalması, ortak bir zeminde buluşma ihtiyacını da doğurdu. Tek tek başarı elde etme olanağı kalmadığı gibi diğer toplumsal muhalefet dinamikleriyle de mücadele birliğine ihtiyaç duyuluyordu. En başta kadınlar, ekoloji mücadelesinin sürükleyicisiydi. Kadın hareketi ile ekoloji mücadelesinin etkileşiminde de Beyza'nın kadın olarak, her iki alanla kurduğu ilişki, zengin bir deneyim yarattı. En muhafazakâr denilen köylerde bile taviz vermeden, özgür kadın duruşunu yöredeki kadınlarla paylaştı. Yine kır ve kentteki mücadelelerin buluşması da son derece kritik bir öneme sa-

hipti. Ekolojik taleplerin, emek hareketi ile çoğu zaman çelişkiye varan bakışsımsızlığının aşılmasında da 3. Havalimanı işçileri başta olmak üzere değerli katkıları oldu.

Ekoloji hareketlerinin bir araya gelişi bu bütünlük içinde anlam kazanıyordu. Derelerin Kardeşliği Platformu, Nükleer Karşıtı Platform, Mezopotamya Ekoloji Hareketi, Ege Kültür ve Çevre Platformu gibi bir araya gelişler oluşmuştu. HDK Ekoloji Meclisi'nin önerisi üzerine otuz beş ekoloji örgütünün çağrısıyla, Ekoloji Meclisi Ankara'da kuruldu. Daha sonra Mersin ve İzmir'de toplanan meclis, ekoloji hareketinin politikleşme sancılarına da tanıklık etti. Ekoloji mücadelesinin; antikapitalist, sınıfsal, kadın özgürlükçü, hiyerarşik olmayan, her bileşenin eşit hakkının olduğu yata-ay örgütlenen bir yapıya olan ihtiyacını ortaya çıkardı. Ekoloji Meclisi'nden sonra da ekoloji hareketinin kolektif hafızası ve mücadele pratiği içinden benzer girişimler ve deneyimlerle zenginleşen bir araya gelişler olmaya devam etti. Bu dönemde Beyza Üstün, sol örgütlerin istisnasız tamamına, ekoloji bahsinde temas etmiş, katkı sunmuş ve programatik düzeyde dahil olmuştur. HDP milletvekilliğine giden yol, bu siyasal faaliyetlerinin bir devamıdır. Sosyalist hareket ile ekoloji mücadelesi arasındaki bu açının kapatılması çabası, örgütleyicisi olduğu her zeminin öncelikli amaçları arasında yer aldı.

Beyza Üstün, hareketin önünde yer alan bir aydın duruşuna karşı çıktı. Sonraki tüm gelişmelerde olduğu gibi akademideki bilimsel-teknik birikimi ile toplumsal-siyasal alandaki mücadelesini bir arada yürüttü. YÖK'ün hakkında açtığı soruşturmayla da, *Özgür Gündem* ile dayanışma nedeniyle hakkında açılan soruşturmayla da direnirken, üniversitedeki ve siyaset alanındaki duruşundan geri adım atmadı. Barış imzacısı olarak yargılandığında da, bütünlüklü ve zengin pratiğinin içinden konuştu: Yeni yaşamı savundu.

Ekoloji politik

Gezi’de bütün cesametiyle ortaya çıkan şey, diğer sayılabilecek farklı faktörler yanında, ekoloji mücadelesinin de birikmiş enerjisiydi. Kasım 2019’da İstanbul’da toplanan Ekoloji Politik Konferans, Türkiye’de, dünya ölçeğinde deneyim paylaşabilecek olgunlukta ve güçte bir ekoloji mücadelesi olduğunu gösterdi. Kitaptaki *Mesele* dergisi röportajları, hareketin sınıfsal niteliğine vurgularla birlikte, ekoloji mücadelesinin toplumsal muhalefetin önemli bir bileşeni haline geldiğini de göstermektedir. Geline aşamada, ekoloji hareketinin bir araya gelişi, ortak programatik tartışmalar yapmayı da elzem hale getirmişti. Röportajlardaki sistem içi çevreciliğe dönük eleştiriler, bu ihtiyacın sonucudur. Nitekim, popüler bir muhalefet dinamiği olarak ekoloji gündemi, ister istemez muhalif siyasetlerin ilgi alanına girmesine rağmen bütünlüklü bir siyasal programın parçası haline gelmesi halen bir hedef olarak duruyor. Sosyalist hareketin belli öbekleri bu konuda ileri bir programa sıçramış olsa da, halen popülist yaklaşımların ciddi hegemonyası sürüyor; tarım, enerji, gıda, kentleşme, teknoloji, örgütlenme, kültürel konular ve ilgili diğer pek çok alanla ekolojik bir bağ kurulamıyor. Örnek vermek gerekirse; *Mesele* dergisinin politik ekoloji gündemine verdiği önemin bir göstergesi olarak, on sayfalık Beyza Üstün röportajının hemen arkasında yetmişli yıllarda “Fabrika” ismiyle de yayınlanan ve militan kadroların eğitimi amacıyla da okutulan Gladkov’un sosyalizmi, bir çimento fabrikasının kurulması üzerinden tasvir eden *Çimento* romanı üzerine yazı yer alıyor. Sosyalizme inancın, makineleşme ve elektrifikasyon işlerine kendini adanmış işçilerin fedakârlığında, bazı fütüristlerin yaptığı gibi bir lirizm bulabiliriz. Ama 21. yüzyıl devrimlerini bir çimento farikası üzerinden anlatamayacağımız açık. Ekolojik krizin de-

rinleşmesi, çok daha tarihsel bir politik arayışı da hareketin gündemine getirdi. Ekonomi Politik ile tarihsel bir süreklilik içinde ama yaşanan uygarlık krizine yanıt üretme çabası olarak, kitabın alt başlığındaki “Ekoloji Politik”, bu ihtiyaçla kavramsallaştı. Kitap, bu yeni tartışma zeminine giriş niteliği taşıyor.

Beyza Üstün, şimdi dört duvar arasından ekoloji mücadelesini, ekoloji-politik perspektifle tartışmaya davet ederken, ikincisini de birlikte yazmayı teklif ediyor. Yani bir kez daha ve birlikte mücadeleye çağırıyor.

MEHMET HORUŞ

Önsöz

Elinizdeki kitapla size merhaba demek, sizinle buluşmak istedik. *Ekoloji Politik Yazılar*'la, paylaştıklarımızla yaşamın kısa bir kesitinde, son yirmi yıl boyunca tanık olduğumuz, kapitalist sistemin Türkiye yürütücüsü siyasi iktidarların yaşam üzerindeki etkilerinden yola çıkarak, sürecin ekoloji politik izleğini oluşturmaya çalıştık. Kolektif bir emekle bugün sizinleyiz.

Yeni Yaşam gazetesinde haftalık yazmaya çalıştığım ekoloji politik güncelerinin, *Mesele* dergisi, *Jineoloji* dergisi, *İFMC İktisat Dergisi*'ndeki söyleşilerimizin, yuvarlak masa tartışmalarımızın, *Herkesin Bildiği Sır Dersim* kitabı gibi hakikat belgelerinin arasındaki buluşmalarımızın, Direnişteyiz Günceleri'nin, ekoloji-sağlık politikaları çalıştaylarının, Küçük-kuyu, Karaburun Bilim Kongreleri'ndeki tartışmaların içinden sisteme, sürece ve ekoloji mücadelelerine, dünden bugüne ve bugünden yarına birlikte bakmaya ne dersiniz?

İzlerin içindeki yaşamın hikâyesi ve ondan süzülerek bugüne gelen ekoloji öğretileri bizleri, ekoloji-politik temelde buluşturuyor. Aktarmaya çalıştığımız, yaşamın politik dire-

nişidir. Kapitalizmin, krizlerine bağlı olarak yaşam ve yaşam alanları üzerinden yürüttüğü sürecin her aşamasında, kendini yeniden var ederken, ürettiği politikaların yaşam üzerindeki etkilerinin nasıl giderek derinleştiğine, acımasızlığına, yaşamı, ekolojik sistemleri, uygarlıkların izini nasıl yok ettiğine tanıklık ettik ediyoruz.

Bu ilk buluşmamızın, politik süreç yolculuğunun olgunlaştırılmaya ihtiyaç duyduğunu söylemekte yarar görüyoruz. *Ekoloji Politik Yazılar*; yaşamın, yaşam alanlarının özgürlüğü için mücadele edenlerin, ekoloji perspektifini ilke edinmiş örgütlerin, kapitalizmin çarkları arasına yaşamla birlikte sıkışan, yaşamı emeği ile ören, koruyan, çarkın dönüşüne karşı örgütlenen işçilerin, emekçilerin mücadelelerinin politik yansımasından süzölmüştür. Bu yansımalar, yaşamı koruyabilmenin gerçekliğini kapitalist sistem karşısında alınan politik tutumda belirginleştirmektedir.

Kapitalizm ve onun yapılandığı ulus-devletlerle birlikte yol alışlar, halkların sistem karşısında yaşamı koruma çabalarını, karşı örgütlenmelerini, ekoloji politik perspektiflerini açığa çıkarmaktadır.

Birinci Kısım'da; bu çabaları, ekoloji ile çevre arasındaki sıkışmalarımızı, insan merkezli düşüncelerle ulaştığımız halkın ihtiyacı için gereklilik ile liberalizmin –maden yapılmalı/daha iyi– vizyonu arasındaki açmazların yerelde ve yerinde yaşamı koruma çabalarımıza, mücadelelerimize, buluşmalarımıza, buluşmamalarımıza, kırılmalarımıza, savrulmalarımıza yansımaları tartışmaya açtık. Ekoloji politik perspektifin, kapitalizmin saldırıları karşısındaki duruşta, mücadelede, yaşamı özgürleştirme ve yeniden örmedeki önemi, kaybetmemize neden olan savrulmalarımızı, ayrışmalarımızı sönmöyleyen temel olgu olarak yerini korumaktadır. Ekoloji politik hat; kapitalist sistemin sömürsünün, saldırganlığının önündeki engel olarak durmaktadır.

İkinci Kısım'da; kapitalizmin doğal sistemler üzerindeki tahakkümünün, yıkım sömürüsüne esas kıldığı, sürdürülebilir kalkınma stratejisinin yanı sıra politik ajandası için somutlaştırdığı suyun metalaştırılmasını, bir başka deyişle yaşamın temel unsuru olan suyun alınır, satılır mala döndürülmesi süreçlerini ve etkilerini irdelemek istedik. Suyun ticarileştirilmesi ile başlayan bu süreçte, yaşama mücadelelerinin yapıldığı, yapılmaya başladığı her yerde “su yaşamdır satılamaz,” şiarı ile karşı durum belirginleşti; mücadeleleri politik ekoloji perspektifi kapsamında en güçlü öğretilerin, deneyimlerin arasında yerini aldı.

Önce 2003 yılında çıkarılan, üç kullanım hakkı sözleşmesi ile yasalaştırılan sonrasında BM Dünya Su Konseyi'nin 2009 yılında İstanbul'da yaptığı stratejisini yaygınlaştırma forumlarından beşincisinin ardından suyun ve su havzalarının sermaye birikimine sokulması süreci Türkiye'de de başlatılmış oldu. Beraberinde müdahaleye başlanılan her yerde suyun ve yolculuğunu yaptığı doğal alanların sermayeye karşı korunması mücadeleleri ülkenin her yerine yayıldı. Bu süreçte suyun, yaşamın korunması için verilen mücadeleler, Suyun Ticarileşmesine Hayır Platformu'nda buluşarak deneyimleri, yaşam mücadelesinin öğretilerini ekoloji-politik perspektife evirdi.

Suyun, derelerin, sermaye birikimine sokulması ile başlayan bu süreçte; hızla su havzalarının (suyun dolanımında, akışta olduğu, yaşamı beslediği/beslendiği yerüstü ve yeraltındaki doğal alanların) sermayenin yeni değerlendirme alanına dönüşmesi, şirketlerin kullanımına sokulan suların vadiler/sınırlar arası taşınması, su havzalarının sermaye birikimi için şirketlerin bütünsel kullanımına sunulması ülkenin her alanında yaygınlaştırıldı. Yerelerde bir yandan mücadeleler sürerken, isyanlar günlük yaşamın bir parçası olurken, neredeyse herkesin evine, çantasına şişelenmiş su-

lar girmeye, evlere, tarlalara konturlu su sayaçları takılmaya başladı. Suyun satışı giderek kanıksandı.

Hewsel'den, Hasankeyf'ten, Karaburun'a, Yuvarlak Çay'a, Yeşilirmak, Çoruh Vadileri'ne enerji santralleri işgalini sürdürürken, maden işletmeleri, otobanlar/otoyollar su havzalarını, yaylaları deşe deşe çoğalmaya devam etti. Bu sürece devlet yapısındaki dönüşüm de eşlik etti. Kapitalist sistem, kendi yapısal krizlerinin sonuçları ile derinleşen ekolojik krizleri “yeni” stratejiler, “iyi”/“etkisiz” algısı yaratacak sermaye projeleri ile sürdürmeye, yönetim mekanizmaları ile bulunduğu devlet sistemlerini arkasına alarak, yeni sermaye yöntemleri üretmeye devam etti.

İklim krizinin çözümlenmesi adına kültürel varlıkları, kentlerin belleğini hiçe sayarak üretilen yenilenebilir enerji santralleri/mega projeler, ulus-devletlerin uygulamalarında eş zamanlı olarak yerini aldı. Yapısal dönüşüm, AB (Avrupa Birliği) desteğindeki tematik araştırma projelerinden, Dünya Bankası'nın uluslararası kredi desteklerine kadar görünür oldu. Finans krizi içinde boğulan ulusların desteğini alan “yeni” projeler hızla uygulamaya sokuldu.

Yönetişim sisteminin yürürlüğe konduğu bu son yapılanma döneminde, kentlerin belleğini oluşturan, yıllarca korunmuş ve kültürleri beslemiş tarihsel, kültürel mekânlar/yapılar (Alianoi, Diyarbakır Suriçi, İstanbul Sulukule, Hasankeyf, Küçükçekmece Lagünü çalışmaları vb.) kolaylıkla yok edilip, yıkılıp, suya gömülebildi, dinamitlenebildi, betona dönüştürülebildi.

Üçüncü Kısım'da; doğal alanların, doğal varlıkların, kültürel varlıkların sermaye birikimine sokulmasının sistematikleştiği, bu yeni süreçte siyasi iktidarın giderek artan zor-baca uygulamaları ile ortaya çıkan metabolik yarılmaların somutluğunda buluşacağız.